

AKILCI İLAÇ KULLANIM REHBERİ

		AKILCI İLAÇ KULLANIM REHBERİ	Dokuman No:	İY. RH.01
			Yürürlük Tarihi	03.08.2017
			Revizyon No:	00
			Revizyon Tarihi:	00
			Sayfa No:	1/5

Neden Akılcı İlaç Kullanımı

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), bir insanlık hakkı olarak sağlık ve sağlığa erişmekte eşitlik ilkesinden hareketle, ilaca erişebilirliğin uzun vadeli ilaç politikalarının ayrılmaz bir parçası olarak görülmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Daha geniş bir çerçeveden bakıldığında bu konu tüm sağlık politikasının bir parçası olarak değerlendirilmiştir.

Tüm dünyada yanlış, gereksiz, etkisiz ve yüksek maliyetli ilaç kullanımı çeşitli boyutlarda sorunlara neden olmaktadır. Bu etkiler arasında hastalık ve ölüm oranlarında artış olması, ilaçların yan etki riskinin artması, kaynakların yanlış tüketilmesiyle sonuçta temel ilaçlara bile ulaşılabilirliğin azalması, acil ve temel ilaçlara karşı gelişebilecek direnç dayalı olarak, tedavinin ekonomik ve sosyal maliyetinin artması sayılabilir. Bu nedenlerden dolayı dünyada çeşitli çözüm yolları üretilmeye, geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda dünyada “Akılcı İlaç Kullanımı (AİK)” çalışmaları başlatılmıştır.

1985 yılında Nairobi’de yapılan DSÖ toplantısı AİK çalışmaları için başlangıç sayılmaktadır. AİK, DSÖ tarafından; kişilerin klinik bulgularına ve bireysel özelliklerine göre uygun ilaca, uygun süre ve dozda, en düşük maliyette ve kolayca ulaşabilmeleri olarak tanımlanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü’nün tahminlerine göre, ilaçların % 50’sinden fazlası uygun olmayan şekilde reçetelenmekte, temin edilmekte veya satılmaktadır. Tüm hastaların yarısı da ilaçlarını doğru şekilde kullanmamaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yanlış ve gereksiz ilaç kullanımı halk sağlığını etkileyen ciddi bir sorundur. Akılcı olmayan ilaç kullanımı hastaların tedaviye uyumunun azalmasına, ilaç etkileşimlerine, bazı ilaçlara karşı direnç gelişmesine, hastalıkların tekrarlamasına ya da uzamasına, advers olay görülme sıklığının artmasına, tedavi maliyetlerinin artmasına neden olur.

Bir endikasyon için uygun ilaç, etkililik, güvenlik, uygunluk ve maliyet kriterleri dikkate alınmışsa akılcı olarak seçilebilir.

Akılcı İlaç Kullanımının sağlanması konusunda farkındalığın oluşturulması ve toplum bilincinin artırılmasında hekim, eczacı, hemşire, diğer sağlık personeli, hasta/ hasta yakını, sektör, düzenleyici otorite, meslek örgütleri ve diğer (Medya, Akademi vb.) gruplar sorumluluk sahibi taraflar olarak sayılabilir.

		AKILCI İLAÇ KULLANIM REHBERİ	Dokuman No:	İY. RH.01
			Yürürlük Tarihi	03.08.2017
			Revizyon No:	00
			Revizyon Tarihi:	00
			Sayfa No:	1/5

Antibiyotik Nedir ?

Antibiyotikler, bakteriyel enfeksiyon hastalıklarının tedavisinde kullanılan ve insan sağlığı açısından çok büyük öneme sahip ilaçlardır. Kelime anlamı ile “antibiyotik” terimi, “hayata karşı” demektir. Bu kimyasal maddeler, bakterilerin çoğalmasını önlemekte ve bazen de bakterileri öldürmektedir.

– **Tek Bakteri Türüne Karşı Etkili Antibiyotikler**

Bazı antibiyotikler, sadece kısıtlı sayıda farklı bakteri türü ile savaşabilecek şekilde geliştirilmiştir. Bunlara “dar spektrumlu antibiyotikler” denir. Doktorunuz, tam olarak hangi tür bakterinin sizin hastalığınıza neden olduğunu bildiği durumlarda bu tür antibiyotikleri reçeteler. Bu antibiyotikler, diğer yararlı veya zararsız bakterilere saldırmadıkları için, tedavilerde kullanılmak üzere en uygun antibiyotiklerdir.

– **Birçok Bakteri Türüne Karşı Etkili Antibiyotikler**

Diğer antibiyotiklerin geniş spektrumlu etkileri vardır. Pek çok bakteri türüne etki ederler ve bu nedenle “geniş spektrumlu antibiyotikler” olarak adlandırılırlar. Doktorunuzun hastalığınıza neden olan bakteri türünü tam olarak saptayamaması veya pek çok farklı türde patojenin bir arada bulunması gibi bazı durumlarda bu antibiyotiklerin kullanılması gereklidir. Bu antibiyotiklerin sakıncası, yararlı veya zararsız bakterileri de öldürme eğiliminde olmalarıdır.

Bilinçli Ağrı Kesici Kullanımı

Ağrı, önemli bir hastalık belirtisi olabilir. Bu durumda yapılacak ilk şey, bir hekime başvurularak ağrının nedeninin araştırılması olacaktır. Hekim gerekli görmüş ise, ağrının kontrolü için kişinin klinik durumuna uygun olan ilacın kullanımını önerebilir. Hekimin kontrolü dışında bilinçsizce kullanılan ağrı kesiciler, ağrıyı baskılayarak hastalık tanısının konulamamasına veya atlanmasına neden olabilir. Bu nedenle hastanın ağrı kesici kullanırken mutlaka hekimine danışması ve hekim reçetesi doğrultusunda ağrı kesici ilacını kullanması gerekmektedir. Ağrı kesiciler hekim reçetesiyle eczaneden temin edilmeli, başka yollarla edinilip kullanılmamalıdır.

Kişinin ve hastalığın durumuna, beraberinde olan hastalıklarına ve kullandığı ilaçlara göre tercih edilecek ağrı kesici grubu ve dozu değişmektedir. Bilinçsizce kullanılan ağrı kesicilerin kişiye zarar verebileceği unutulmamalıdır.

		AKILCI İLAÇ KULLANIM REHBERİ	Dokuman No:	İY. RH.01
			Yürürlük Tarihi	03.08.2017
			Revizyon No:	00
			Revizyon Tarihi:	00
			Sayfa No:	1/5

Ağrı kesicilerin kullanımında en sık rastlanılan yan etkiler sindirim kanalı problemleridir. Bu grup ağrı kesiciler sindirim sisteminde kanama, ülser gelişimi, mide veya bağırsak delinmesi gibi ciddi problemlere yol açabilir.

Ayrıca bu ağrı kesiciler kalp damar sisteminde ölümcül olabilecek pıhtı kaynaklı olaylara neden olarak kalp krizi ve inme riskinde artışa da yol açabilir. Tedavi ile kontrol altında olan kan basıncının (tansiyon) bu grup ağrı kesicilerin kullanımı ile yükselebileceği akılda tutulmalıdır.

Özellikle astım hastalarında bazı ağrı kesiciler hastalığı kötüleştirebilir ve hastanın astım atağı geçirmesine neden olabilir. Bu grup hastalarda ağrı kesici kullanımında çok daha dikkatli olunmalıdır.

Bilinçsizce kullanılan ağrı kesiciler böbrekler ve karaciğer başta olmak üzere birçok organda hasara neden olabilir.

Çocuk hastalarda, gebelikte ve emzirme dönemlerinde ağrı kesici kullanımı mutlaka hekim kontrolünde olmalıdır.

Günümüzde ağrı kesici olarak kullanılan kimyasal ve fiziksel özellikleri birbirlerinden oldukça farklılık gösterebilen çok çeşitli ilaçlar bulunmaktadır. Bunların herbirinin diğerinden farklı amaçlarla, farklı kullanım şekilleriyle, farklı dozlarda kullanımları söz konusudur. Birine iyi gelen bir ağrı kesici başkasına iyi gelmeyebilir ve hatta ona zarar verebilir. Bu nedenle bir başkasına ilaç önerisinde bulunulmamalıdır.

Ağrı kesici alınmadan önce kullanılan diğer ilaçlar ve bitkisel ürünler hakkında hekime bilgi verilmelidir. Bu ilaç ve ürünlerin, ağrı kesiciyle etkileşip yan etkilerin ortaya çıkma riskini arttırabileceği unutulmamalıdır.

Ağrı kesici kullanımı sırasında beklenmedik bir durum ile karşılaşıldığında mutlaka hekime veya eczacıya danışılmalıdır.

Ağrı kesici kullanılması gereken hallerde bu ilacın akılcı şekilde kullanımının sağlanması için yapılması gerekenlerden bazıları aşağıda özetlenmiştir;

- Ağrı kesiciyi hekim kontrolünde kullanmalıyız. Toplumda sıkça tüketilen ve bazı alt gruplarının ticari örneklerinin adları iyi tanınan bu ilaç hakkında ilacın kullanma talimatında (eski adıyla prospektüsünde) yazılı bilgiler konusunda yeterli genel bilgiye sahip olmalıyız. Bu konuda ağrı kesicileri yanlış kullandığını düşündüğümüz yakınlarımızı uyarmalı, hekime veya eczacıya başvurmasını sağlamalıyız.

Yukarıdaki çerçeveye sadık kalmak koşulu ile hastalar, ağrı kesici içeren tedavileri düzenlenirken aşağıdaki konulara titizlikle uyararak bu tedavilerini akılcı/bilinçli şekilde gerçekleştirmelidir. Bu durumda hastaya düşen görevler;

- Ağrı kesici kullanılmasını gerektiren hastalığının/bulgularının ne olduğunu mutlaka hekiminden öğrenmelidir.
- Ağrı kesici tedavisine neden ihtiyacı olduğunu mutlaka hekiminden öğrenmelidir.
- Ağrı kesici tedavisine ihtiyacı olduğu bu durumda, bazı yaşam biçimi değişikliklerini de içeren ilaç-dışı tedavi ve öneriler konusunda (örneğin, kilo kontrolü, hafif egzersiz, sigara içilmemesi, bazı yiyecek ve içecekler konusunda dikkatli olması vb.) hekiminden bilgi

		AKILCI İLAÇ KULLANIM REHBERİ	Dokuman No:	İY. RH.01
			Yürürlük Tarihi	03.08.2017
			Revizyon No:	00
			Revizyon Tarihi:	00
			Sayfa No:	1/5

almalıdır. Bu konuda eskiden kalma bildikleri bazı şeylerin yanlış ya da eksik olabileceğini unutmamalıdır.

- Ağrı kesici tedavisi ve gerekliyse diğer ilaçlarla tedavisi belirlenirken, hekimine yardımcı olmalı, onun tedavi ve ilacın uygunluğu konusunda yapacağı sorgulamaya yeterli yanıtları vermelidir.
- Kendisine reçete edilen ağrı kesicinin adının ne olduğunu,
- Bu ilacın hangi etkisi/etkileri için neden kullanması gerektiğini, ilacın ne zaman etkisini göstereceğini, etkisinin ne kadar süreceğini,
- Bu ilacı nasıl kullanması gerektiğini (günde kaç kere, ne miktarda, günün hangi saatlerinde, yemeklerden önce/sonra, kaç gün süreyle),
- Bu ilacın diğer ilaçlarla ve kendisinin mevcut sağlık durumuyla nasıl etkileşebileceğini,
- Bu ilacın ne tür yan etkilerinin olabileceğini,
- Hangi yan etkilerle karşılaşır, neler yapması gerektiğini,
- Bu ilacı kullanırken uyması gereken özel kurallar olup olmadığını,
- İlaç tedavisiyle ilgili olarak hangi durumlarda hekime veya eczacıya tekrar danışması gerektiğini,
- Tedavisi sırasında ya da sonrasında kontrole gelip gelmemesi konusunun aydınlatılması gerektiğini, kontrole gelecekse, bunun için yapması gereken herhangi bir hazırlık olup olmadığını,

tedavisini düzenleyen hekiminden öğrenmelidir. Bir nedenle hekimin bu bilgilendirmeyi yapmadığını düşünmesi halinde, hasta ona bunları sorarak yanıtlarını almalıdır. Bu bakımdan herhangi bir çekince içinde olmaması gerekir. Hasta/hasta yakını, yukarıdaki sırlamada ilaç tedavisi ile ilgili geçen hemen her başlıkta eczacısından da bu bilgileri almaya özen göstermelidir. Bu bilgilendirme işlemi bakımından eksik kalındığını düşünmesi halinde, çekinmeden bunları eczacısından talep etmelidir.